

- [7] ONDREJČEKOVÁ, E.: *K problematike obšších kornej duchovnoj kultury slavian*. In: Kulturologické aspekty vyučovania ruského jazyka a literatúry. Nitra, FHV VŠPg 1996, s. 90-97.
- [8] ZELINA, M.: *Humanizácia školstva*. Bratislava, Psychodiagnostika. 1993. 83 s.

SLOVENČINÁRI SEBE

Výsledky prijímacích skúšok na súkromnom gymnáziu TOP Slovakia LUBOŠ TUŽINSKÝ

- * Vedomosti nádejných stredoškolákov zo slovenského jazyka sú dobré.
- * Žiaci z Petržalky sa vyrovnajú „mestským“.
- * Prísnosť v klasifikácii rovnaká na základných školách v Petržalke i v “meste“.
- * Klasifikácia v jednotlivých ročníkoch vyvážená.

V máji 1997 uskutočnila školská inšpekcia OÚ BA V analýzu dosiahnutých výsledkov u žiakov ôsmeho ročníka v rámci prijímacích skúšok na uvedenej súkromnej strednej škole. Prijímacích skúšok v druhom kole sa zúčastnilo 60 žiakov, z toho 39 žiakov z Petržalky a 21 žiakov z okresov BA I - IV.

Školská inšpekcia počas inšpekčného výkonu **sledovala nasledovné javy:**

- A Celkovú úroveň dosiahnutých výsledkov.
- B Koreláciu medzi prospechom žiakov na základných školách a dosiahnutými výsledkami na prijímacích skúškach.
- C Porovnanie dosiahnutých výsledkov žiakov z oblasti Bratislava – mesto so žiakmi z oblasti Bratislava – Petržalka
- D Porovnanie prospechu žiakov v ôsmom ročníku ZŠ s ostatnými ročníkmi.

Úlohy prijímacích skúšok z oblasti hláskoslovnia, lexikológie, morfológie, syntaxe a pravopisu vychádzajúce z úvodného textu boli nasledovné:

1. Pravopisné javy, napr. pravopis pádových prípon vzoru dub, žena, kosť, pravopis ohýbacích prípon prídavných mien, pravopis v koreni slova a správne písanie čiarok v súvetiach.
2. Spodobovanie hlások.
3. Zdrobneniny, určenie slovotvornej prípony.
4. Vyhľadávanie prívlastkov a tvorba antoným.
5. Tvorenie synonym.

6. Vyhľadanie slabikotvornej spoluhlásky.
7. Označenie zdvojenej spoluhlásky.
8. Určenie javu rytmického krátenia.
9. Určovanie neohybných slovných druhov.
10. Vyhľadanie a určenie viacnásobného vetného člena.
11. Vyhľadanie zhodných prívlastkov v určenej vete.
12. Vyhľadanie priraďovacieho zlučovacieho súvetia.
13. Vyhľadanie podradovacieho súvetia s vedľajšou vetou príslovkovou časou.
14. Identifikácia jednočlenných viet
15. Určovanie slohového útvaru a slohového postupu.
16. Určovanie druhu prívlastku.
17. Vypísanie epiteta, metafory, personifikácie a prirovnania z textu.
18. Uvedenie dvoch spisovateľov, ktorí písali aj o prírode a uvedenie dvoch ich diel.
19. Uvedenie autora textu slovenskej štátnej hymny.

A

Riešenie jednotlivých úloh môžeme sledovať v tabuľke č. 1, prípadne prehľadne na grafoch č. 1, 2, 3.

Úlohy boli koncipované vo vyššom pásme štandardu s prísnyim dodržiavaním učebných osnov. Vedomosti žiakov (celkové percento riešiteľnosti cca 77 %) môžeme hodnotiť ako veľmi dobré, už aj vzhľadom na to, že išlo o druhé kolo prijímacích skúšok, takže najlepší žiaci boli prijatí v prvom kole na základe talentových prijímacích skúšok.

Z celkového počtu 60 žiakov 6 žiakov dosiahlo nižšie percento riešiteľnosti ako 67 %, dvaja žiaci nižšie ako 60 % (pozri graf č. 4 a 5).

Najslabšie riešenými boli úlohy č. 6 (identifikácia slabikotvornej spoluhlásky), č. 7 (identifikácia zdvojenej spoluhlásky) a č. 16 (určovanie druhu prívlastku), pričom podľa názoru tvorcov úloh i školskej inšpekcie ide v prípade prvých dvoch spomínaných úloh o najľahšie úlohy v teste, vzhľadom na to, že ich riešenie je obsiahnuté už v názve otázky. Nízke percento riešiteľnosti týchto úloh poukazuje na nepriaznivý fakt, že značná časť žiakov sa ani nepokúša o zvládnutie úlohy, pokiaľ jej riešenie nemá „nadriľované“ z tzv. prípravy na prijímacie skúšky. (V tejto súvislosti si spomeňme na úlohu z Monitoru •93 – Opíš, ako by si zistil veľkosť stola, na ktorom pracuješ, ak by si nemal k dispozícii žiadne meradlo – ktorú by mal bez problémov vyriešiť aj podpriemerný žiak ôsmeho ročníka ZŠ, a ktorá pritom robila žiakom najväčšie problémy.)

Percento riešenia úloh č. 17, 18 a 19 (v grafe č. 3 sú označené kružnicou) dokazuje, že v prípade najslabšie riešených úloh nemohlo ísť o časovú nedosiahnuteľnosť.

Osobitne sme sledovali úroveň riešenia úlohy č. 1, ktorá bola zameraná na ovládanie pravopisu. Riešenia tejto úlohy je zobrazené v grafoch č. 6 a 7.

Výsledok možno hodnotiť ako veľmi dobrý v celej sledovanej vzorke (89, 4 % Bratislava-Petržalka, 87 % Bratislava-mesto), hoci treba brať do úvahy, že išlo o dopĺňanie písmen do textu, čo je zrejme pre žiakov omnoho jednoduchšie ako

písanie textu. (Začiatkom školského roku 1997/98 uskutočníme porovnanie výsledkov tej istej vzorky žiakov dosiahnutých v dopĺňovaní textu s výsledkami dosiahnutými v písaní diktovaného textu.)

B

V tabuľke č. 2 vidíme, že klasifikácia prospechu v predmete slovenský jazyk a literatúra je primeraná vedomostiam žiakov. Ani v jednom prípade nebolo možné pozorovať výraznejší rozdiel medzi prospechom na základnej škole a výsledkami dosiahnutými na prijímacích skúškach

C

V rámci analýzy dosiahnutých výsledkov boli práce žiakov rozdelené do dvoch skupín. Prvú skupinu tvorili žiaci, ktorí navštevovali základnú školu v okresoch Bratislava I, II, III a IV (skupina označená ako Bratislava – mesto), druhú skupinu tvorili žiaci, ktorí navštevovali základnú školu v okrese Bratislava V (Bratislava – Petržalka). Ako vidíme v tabuľke č. 2, rozdiely v dosiahnutých výsledkoch medzi „mestom“ a Petržalkou sú rádovo len v desatinách percenta v prospech Petržalky, čiže výkony možno hodnotiť ako rovnaké.

D

Porovnával sa i prospech žiakov dosiahnutý v jednotlivých ročníkoch na druhom stupni ZŠ, aby sa potvrdila či vyvrátila indícia, že v ôsmom ročníku sa klasifikuje benevolentnejšie (resp. prísnejšie) ako v predchádzajúcich ročníkoch. Rozdiely medzi klasifikáciou v jednotlivých ročníkoch 5 – 7 a klasifikáciou v 8. ročníku sú maximálne dve desatiny, čo je nepodstatné. Klasifikácia v jednotlivých ročníkoch je teda vyvážená, bez nežiaducich výkyvov.

ZÁVER

Vedomosti žiakov ôsmych ročníkov sledovanej vzorky bratislavských škôl zo slovenského jazyka a literatúry sú na dobrej úrovni. Je však potrebné poznamenať, že v rámci prijímacích skúšok nie je väčšinou sledovaná úroveň ústnej a písomnej komunikácie, čo je jedným z najpodstatnejších cieľov vyučovania slovenského jazyka a literatúry. Takisto si treba uvedomiť, že ide o žiakov, ktorí boli zo slovenského jazyka klasifikovaní stupňami výborný a chválibečný.

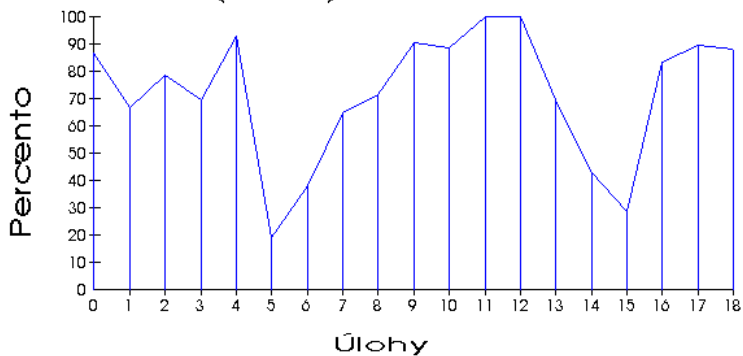
Medzi výsledkami žiakov dosiahnutými na prijímacích skúškach a výsledkami dosiahnutými na základných školách je jednoznačná korelácia.

Výsledky žiakov z okresov BA I - IV a žiakov z okresu BA V sú približne rovnaké, pričom ide o žiakov s rovnakým prospechom na ZŠ.

Prísnosť klasifikácie sledovaných žiakov ZŠ v jednotlivých ročníkoch je približne rovnaká.

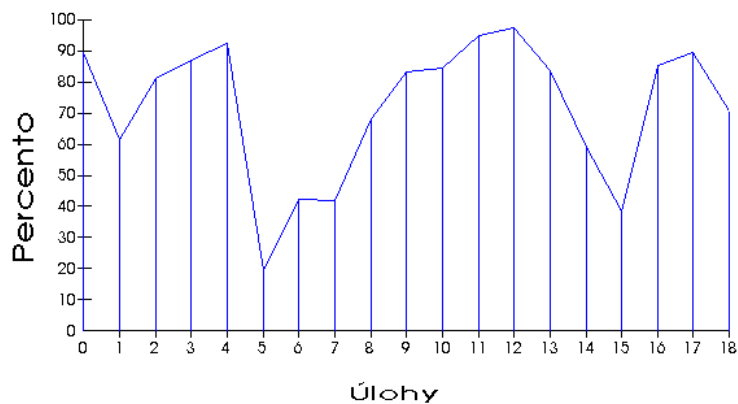
Rozsah článku i sledovaná vzorka žiakov dovoľuje iba načrtnúť niektoré problémy a možné súvislosti, hoci počty škôl v oboch skupinách sa už dali považovať za reprezentatívne. Ak tento článok bude viesť hoci len k zamysleniu sa nad uvedenou problematikou, už tým splnil svoj cieľ.

Bratislava I-IV (mesto)

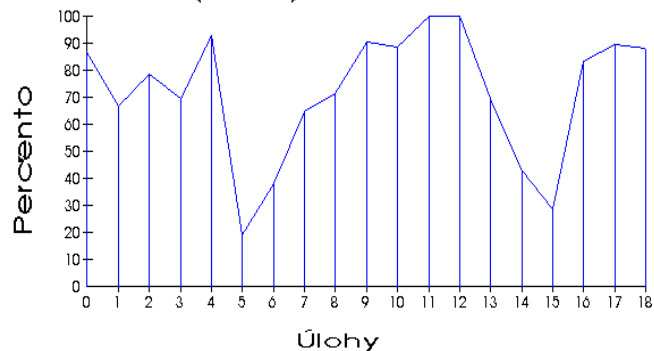
Graf 1.

Bratislava V (Petržalka)

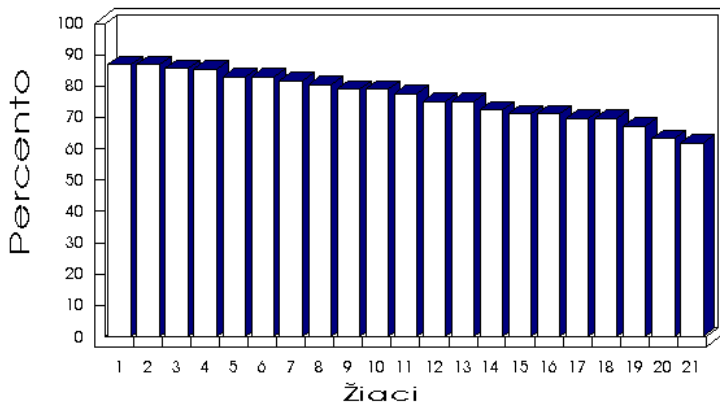
Graf 2.

Bratislava I-IV (mesto)

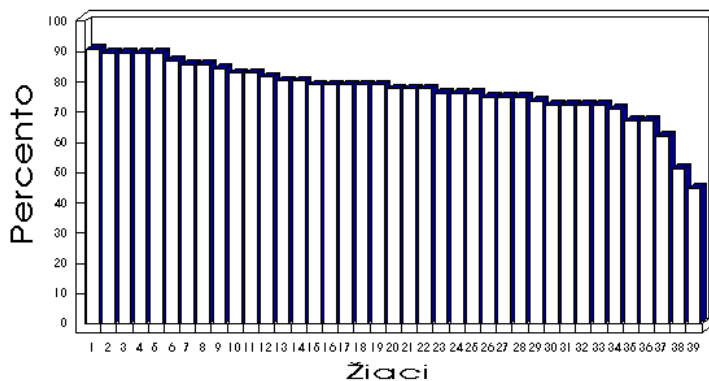
Graf 3.

Jednotlivé výkony - BA I - IV

Graf 4.

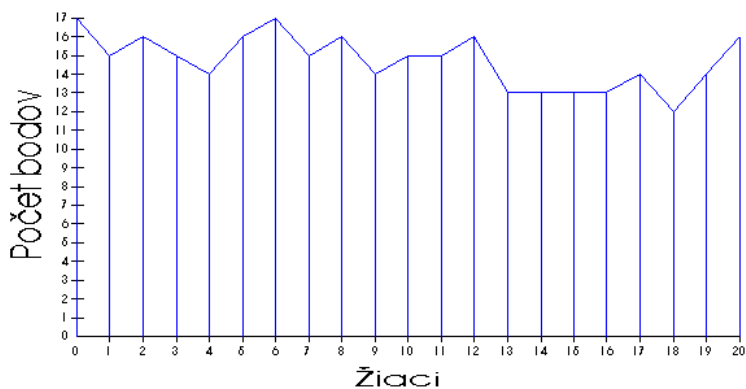
Jednotlivé výkony - BA V

Graf 5.

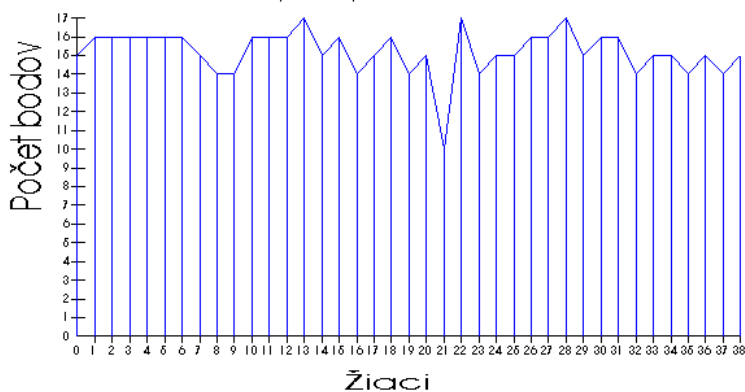
Graf č. 6

Úroveň ovládania pravopisu, Bratislava - mesto

Graf č. 7

Úroveň ovládania pravopisu, Bratislava-Petržalka

Porovnanie prospechu s výsledkami dosiahnutými na prijímacích skúškach							
	Ročník						
	5.	6.	7.	8.	5. - 7.	5. - 8.	% rieš.
Bratislava I-IV	1,8	1,8	1,8	1,6	1,8	1,7	76,4
Bratislava V	1,6	1,7	1,7	1,8	1,7	1,7	77,1
Spolu	1,7	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7	76,8

RIEŠENIE ÚLOH	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	Spolu
1. Bratislava I-IV																				
DPB	309	84	99	88	39	8	16	41	120	38	56	21	21	44	9	6	70	113	37	1219
MPB	357	126	126	126	42	42	42	63	168	42	63	21	21	63	21	21	84	126	42	1596
%	86,6	66,7	78,6	69,8	92,9	19,0	38,1	65,1	71,4	90,5	88,9	100,0	100,0	69,8	42,9	28,6	83,3	89,7	88,1	76,4
2. Bratislava V																				
DPB	593	144	190	204	72	15	33	49	213	65	99	37	38	98	23	15	133	209	55	2285
MPB	663	234	234	234	78	78	78	117	312	78	117	39	39	117	39	39	156	234	78	2964
%	89,4	61,5	81,2	87,2	92,3	19,2	42,3	41,9	68,3	83,3	84,6	94,9	97,4	83,8	59,0	38,5	85,3	89,3	70,5	77,1
3. Bratislava spolu																				
DPB	309	84	99	88	39	8	16	41	120	38	56	21	21	44	9	6	70	113	37	1219
MPB	1020	360	360	360	120	120	120	180	480	120	180	60	60	180	60	60	240	360	120	4560
%	30,3	23,3	27,5	24,4	32,5	6,7	13,3	22,8	25,0	31,7	31,1	35,0	35,0	24,4	15,0	10,0	29,2	31,4	30,8	26,7

Čakajú nás ďalšie prijímacie skúšky

RENÁTA LUKAČKOVÁ, BEATA SOLČANSKÁ

Aj v tomto školskom roku čakajú žiakov ôsmych a deviatych ročníkov prijímacie pohovory na stredné školy. Ich každoročné výsledky nám dokazujú, že naši žiaci po ôsmych rokoch štúdia vlastného materinského jazyka neovládajú pravopis. Presvedčili sme sa o tom aj na skúškach minulý rok. Ukázalo sa, že žiaci neovládajú základné javy, preto si dovoľíme ne niektoré poukázať.

V našej štatistike sme zistili, že zo 102 žiakov ktorí robili prijímacie skúšky 65 (čo je 64%) nevie správne písať slovíčko *súčasnosť*, písali ho s *t* - súčasnosť. Ďalším veľkým problémom bolo pre nich slovo *tryskový*, ktoré písali s mäkkým *i* po *r*, hoci je to výraz pomerne frekventovaný a nachádza sa vo vybraných slovách. Zo spomínaných 102 žiakov ho zle napísalo 50 (49%), čo je takmer polovica.

Ťažko si možno vysvetliť aj nesprávne písanie slov *sprava*, *zlava*. Tu robili najviac chýb, pretože ich písali oddelene s *prava*, *z lava*, alebo *zprava*, i keď písanie predpôň *s, z* (podľa výslovnosti) sa učia už na prvom stupni ZŠ. Opäť si dovoľíme niekoľko čísel. Slovo *sprava* v podobe *z prava* napísalo zo 102 žiakov 43, čo je 42%, a v podobe *zprava* 35 žiakov, čo je 34%. Keď to spočítame, dostaneme alarmujúce číslo 78. 76% žiakov nevie správne napísať slovo *sprava*, s ktorým sa takmer dennodenne stretáva. Slovíčko *zlava* oddelene (*z lava*) napísalo 44 žiakov, čo je 43%. keby sme to opäť spočítali, zistíme, že vo výrazoch *sprava*, *zlava* urobilo 102 žiakov 122 chýb, čo je 120%.

Na zarážajúce číslo 37, ktoré označuje počet chýb, sa vyšplhalo i slovíčko *ďalší*. Žiaci ho písali s mäkkým *l* - ďalší. Nemalé problémy robili žiakom i číslovky, ako dokazujú výsledky, aj keď v základnej číslovke *ôsmich* urobilo chybu „iba 16 žiakov (písali ju s ypsilonom ôsmych) a radovú číslovku *siedmy* s mäkkým *i* i napísalo 15 žiakov.

Ako problémové sa ukázalo i písanie veľkých písmen. Slovo *Grékov* napísalo s malým *g* 17 žiakov, vo výraze *Lekárska fakulta Univerzity J. A. Komenského* napísalo malé *l* 34 žiakov.

Objavili sa i nedostatočné vedomosti v písaní čiarok. Pred dvojslovnou spojkou *a tak* štvrtina žiakov - 26 - nenapísala čiarku. Tá chýbala aj vo výraze „...*aj v Egypte, aj v Grécku...*”. 24 žiakov, čo je približne tiež štvrtina, si neosvojilo základné pravidlo o písaní čiarok pri opakovaní spojok.

Ešte by sme mohli uviesť, že slovo *pitvať* s tvrdým *y* napísalo 11 žiakov, *každý* s mäkkým *i*, aj keď toto zámeno množné číslo v danej podobe ani nemá, napísalo 13 žiakov, *Egypt* s mäkkým *i* napísali 4 žiaci.

Z uvedeného vyplýva, že naši **žiaci nevedia písať bežné slová**, pretože v daných javoch nešlo o žiadne „chytáky”. Pravopis by mali študenti zvládnuť už na

ZŠ a v prvých štyroch ročníkoch 8-ročného gymnázia, lebo v ďalších ročníkoch a na stredných školách sa už väčší dôraz kladie v prvom rade na literatúru a potom na štylistiku. Aj v našom 8-ročnom gymnáziu, hoci sem boli prijatí **vynikajúci žiaci**, máme **problémy s pravopisom**. Škoda, že nové učebné osnovy, ktoré sme dostali na školy v tomto školskom roku, presadzujú už aj v treťom a vo štvrtom ročníku viac literatúru a sloh ako jazyk a nácvik pravopisu. Problém je v tom, že v daných ročníkoch sú **iba štyri hodiny slovenčiny do týždňa**, ktoré sú podľa nových osnov rozdelené takto: 2 hodiny literatúry a dve hodiny spolu jazyk a sloh, pričom autor ešte viac hodín vyčlenil na sloh ako na jazykovú zložku.

My sme pri dotácii štyroch hodín týždenne uskutočnili trochu **iné rozdelenie**. Jednu hodinu sme ponechali slohu, iba jednu sme vyčlenili na literatúru a dve sme prisúdili jazyku. Na základe vlastných skúseností môžeme konštatovať, že daný model sa nám osvedčil.

Ústne maturitné skúšky boli, treba sa pripraviť na ďalšie

DANIELA ONDIKOVÁ

Príspevok nepriamo nadväzuje na ten o písomných maturitných skúškach na našom gymnáziu (SJLŠ, roč. 43, č. 9-10, s. 295) a rovnako by mohol poslúžiť ako inšpirácia či podnet do diskusie. Je konkrétnou výslednicou viacročného hľadania ideálneho modelu ústnej maturitnej skúšky na gymnáziu, v ktorom by bola vyváženosť literárnej i gramatickej zložky. Teoretická koncepcia bola vypracovaná na základe vlastných skúseností a predstáv, podnetov z úrovne predmetovej komisie i článkov v odbornej tlači. Písomnú podobu dostala ako záverečná práca funkčného štúdia v r. 1994 a jej podstatná časť bola uverejnená v časopise Slovenský jazyk a literatúra v škole (SJLŠ, roč. 41, č. 3-4, s. 86).

Model pozostáva z 30 tém, z toho 20 s literárnym východiskom, 10 s gramatickým (podľa týždennej hodinovej dotácie predmetu) s podobným algoritmom štyroch úloh. V literárnych témach tri úlohy majú charakter literárny, štvrtá gramatický, v gramatických tri úlohy sa týkajú jazykových znalostí, štvrtá je ich aplikáciou na konkrétne literárne diela. Našou predstavou je **skĺbenosť literárnej a jazykovej zložky** s vlastnou čitateľskou skúsenosťou žiaka v **tvorivom dialógu** so skúšajúcim.

Podľa tohto modelu sa na našej škole maturuje už zopár rokov, no prvýkrát maturovali tí, s ktorými sme boli spolu štyri roky na hodinách slovenčiny v duchu nových zámerov.

Bolo by veľkou chybou, ak by sa nový model chápal ako banka literárnych a jazykových faktorov, ako teoreticky nesmierne náročný prehľad predmetu slo-

venský jazyk a literatúra. Model je ústretovejší pre žiaka, náročnejší pre učiteľa. On by mal byť tým, ktorý **jednoduchým spôsobom odkryje** každému žiakovi systém literárny i jazykový, **schopnosť orientovať sa v ňom**, vedieť charakterizovať, zaradiť a porovnávať, dôjsť k **vlastnému názoru a dokumentovať to čitateľskou skúsenosťou**. Každá maturitná téma sa tak stáva jedinečnou, pretože každý žiak inak vníma literatúru a svet.

Bolo by žalostné, ak by si žiaci medzi sebou rozdelili jednotlivé témy na vypracovanie a potom, a potom ich na skúške len odriekali (ako tomu bolo v dobách minulých, keď si z roka na rok odovzdávali vypracované maturitné otázky s s charakteristikou diela a jednoznačne určeným názorom naň – o to nám už dnes skutočne nejde!).

Podstatné teoretické poznatky, ktoré každá téma obsahuje ako východisko odpovede, by mal žiak za štyri roky dostať na hodinách, mať ich v zošitoch a počas 4. ročníka systematicky na hodinách opakovať a upevňovať (nehovoriac o tom, že každý nový tematický celok počas štyroch rokov by mal začínať zopakovaním systému, zaradením doň, porovnávaním...)

Najdôležitejšou prácou na hodinách je **práca s textom**, zážitkovosť, tvorivá aplikácia teoretických poznatkov, motivačná a výchovná stránka. Preto nesmieru úlohu má **čitateľský denník**, vlastný u každého žiaka. Už v prvom ročníku stojí učiteľ pred dôležitou úlohou: naučiť žiaka pracovať s textom, vedieť ho stručne a systémovo zaznamenávať, nežiadať od neho pridlhé rozprávanie deja, ale **stavať na teórii literatúry a citátoch**. Motiváciou pre žiaka by malo byť zdôrazňovanie potreby čitateľského denníka na písomnej maturitnej skúške i na ústnej skúške (len pri odpovedi!). Treba to robiť veľmi citlivo a premyslene, lebo čítanie tzv. odporúčanej literatúry, aj literatúry vôbec, je hádam najboľavejšou vecou súčasnej školy v záplave iných masmédií a lacnejšou, ale lákavejšou ponukou.

Popri odporúčaných knihách netreba sa báť umožniť žiakovi robiť si záznamy zo svojho čítania či z televízneho filmu, rozhlasu a pod., len ho treba stále usmerňovať a v rámci výmeny čitateľských skúseností na hodinách zdôrazňovať hodnoty, baviť sa s nimi o veciach, ktoré „letia“. Takto podchytíme často aj tých, ktorí o slovenčinu vôbec záujem neprejavujú, učia sa málo. Ale zmaturovať zo slovenčiny chce každý! A ak vie, že to, čo má v čitateľskom denníku, môže pri odpovedi využiť, snaží sa viac.

Netreba zabudnúť na **úryvky spamäti**, veršované či prozaické. V oboch prípadoch však voliť radšej kratšie; ak je dlhá báseň, pár dôležitých veršov, pri čítaní ich orientovať viac na novely a poviedky (slabší žiaci sa nám málokedy pustia do rozsiahlych románov, a sú aj iné predmety na škole).

Popri tvorivom dialógu žiaka a učiteľa s teoretickým východiskom témy je nemenej dôležitá „**technická realizácia**“ odpovede. Doteraz sa sedelo za stolom, skúšajúci a žiak oproti sebe, často stíšeným hlasom viedli dialóg, prípadne len monológ. Ostatní členovia komisie niekedy ani poriadne nepočuli, o čom je reč. Teraz trváme na tom, aby žiak stál pri tabuli a nahlas odpovedal, veď štvrtý ročník vrcholil rečníckym štýlom. Už počas písomnej prípravy **robí osnovu** svojej odpovede **písomne na tabuľu**, aby mohol dokumentovať svoju schopnosť robiť si poznámky, zvládnuť podstatu témy. Tieto

zručnosti a kultúra ústneho prejavu sú predsa tiež súčasťou hodnotenia. Odpoveď môže žiak spestriť recitovaním, citovaním z čitateľského denníka, pri jazykových témach má k dispozícii vlastnú maturitnú písomku či prácu SOČ. Ak predsa len máme žiaka so slabšou čitateľskou skúsenosťou a úrovňou, ponúkame mu východiskový text (ku každej téme pripravujeme viac textov so zameraním na jav vyplývajúci z úlohy).

Takýmto spôsobom zistíme úroveň vedomostí, aj schopnosť interpretovať text. Ak nezabudneme ani na aktualizáciu a medzipredmetové vzťahy, v neposlednom rade na osobnostnú stránku skúšaného, dáme možnosť zapojiť sa aj ostatným členom maturitnej komisie do skúšania.

Takto možno náš predmet prestane byť nezáživým predpísaným strašiakom a nutným zlom na maturitách a bude radostnou príležitosťou mladého človeka podeliť sa aj so svojimi predstavami a názormi.

Niekoľko poznámok o rozširovaní slovnej zásoby

LADISLAV HORVÁTH

Každá doba prináša niečo nové nielen vo výrobe a v spoločenských vzťahoch, ale aj v kultúre, ba i v jazyku. Najpružnejšie tu reaguje na nové podnety slovná zásoba. Vznikajú nové slová, ale pritom iné zasa zanikajú a postupne sa z nich stávajú archaizmy či historizmy. Niekedy však nemusí vzniknúť úplne nové slovo či slovné spojenie, ale dovtedy používané slová môžu získať v istej situácii nový vecný význam. V takom prípade nové slovo, prípadne isté slovné spojenie priam geometrickým radom postupne získava veľkú publicitu, a tým aj nových „oddaných“ nositeľov a stáva sa celonárodným majetkom. Niekedy však akoby sa jazyk vzbúrilo a po istom čase novú pomenovaciu jednotku energicky zavrhuje. V takom prípade možno to potom hodnotiť iba ako módnú vlnu, ktorá sa síce zdvihla, ale hneď aj opadla.

Po novembri 1989 aj do nášho jazyka priam triumfálne vstúpili niektoré slová, ktoré sa začali používať v inom kontexte, než sme boli dovtedy zvyknutí. Pristavme sa chvíľu aspoň pri tých najfrekventovanejších.

Veľmi často sa používa sloveso *mapovať*. *Krátky slovník slovenského jazyka* o vecnom význame tohto slova uvádza: vykonávať činnosti súvisiace so zhotovením máp; zachytávať na mape: *m. zemský povrch; m. -nie nárečových javov; pren. m. situáciu zisťovať*.

Ako z uvedeného vidno, v podstate tu nič nové v jazyku nevzniklo, iba tento prenesený význam slova *mapovať* má v súčasnosti najmä v našich masových oznamovacích prostriedkoch oveľa bohatšiu frekvenciu, akú mal doteraz.

Aspoň na prvý pohľad zdanlivo podobná situácia vznikla aj pri častejšom používaní slova *filozofia*. V jazykových prejavoch niektorých politikov, podnikateľov, ale aj žurnalistov a športovcov dosť často počujeme v našich oznamovacích prostriedkoch spojenia typu: *filozofia výroby, f. spotreby, f. tréningového procesu, ale aj f. bytovej výstavby a f. budovania autostrád*.

Pochybné novátorstvo takýchto slovných spojení vynikne najmä vtedy, ak si uvedomíme, že v starom Grécku slovom *filosofoi* sa označovali priatelia múdrosti – teda filozofi a filozofiou čoskoro potom sa pomenoval systematický názor na svet a človeka. V podstate veľmi podobne vecný význam slova filozofia definuje náš *Slovník cudzích slov*. Ak teda hovoríme napríklad o filozofii riečnej dopravy, určite by bolo vhodnejšie vyjadriť to niektorým z týchto spôsobov: *úvahy o riečnej doprave, prípadne úvahy o využití riečnej dopravy*, aj keď vidíme, že každé z týchto dvoch spojení so v má predsa len trochu odlišný obsah a rozsah vecného významu, ale práve to dokumentuje bohatstvo výrazových prostriedkov nášho jazyka.

V tejto súvislosti nemôže byť ospravedlnením ani skutočnosť, že sa u nás v nedávnej minulosti z filozofie v podstate študoval iba jej zámerne cielený výber. Vidíme, že už len krátky pohľad do SCS nám jasne hovorí, že uvedené spojenia so slovom filozofia skôr prezrádzajú istú neinformovanosť u používateľa jazyka; tým sa však význam tohto slova zahmlieva, ba až profanuje, čiže zneuctuje a znesväcuje. Pritom vôbec nepredpokladáme, že by niektorí užívatelia nášho jazyka mali pri spomenutí slova filozofia takéto nie práve lichotivé úmysly. Skôr možno v takomto prípade hľadať slabší jazykový cit.

Určite nemožno predpokladať, že sa u nás v poslednom čase oveľa viacej číta Biblia, aj keď už bez problémov dostať kúpiť jej kvalitný preklad. Z Biblie je totiž známy výrok Piláta, ktorým reagoval na protesty židovských veľkňazov proti jeho nápisu na Kristovom kríži. Rezolútne ich umlčal vetou: „Čo som napísal, napísal som.“ O anglickom kráľovi Eduardovi III. sa zasa o.i. hovorí aj to, že sa riadil heslom: „It is as it is... (Je to také, aké to je.). Oba citované výroky, ale aj ich obmeny, prežívajú teraz na Slovensku svoju renesanciu. U nás často používaná veta *Povedal, čo povedal* nie je teda vôbec naším prínosom do klenotnice svetovej kultúry, ale ani do našej slovenskej frazeológie. V podstate sa ňou iba (najčastejšie v ústnom prejave) zdôrazní, že autor prehovoru vôbec nemieni o svojich slovách ďalej diskutovať, prípadne ich zmysel nejako meniť. Dalo by sa ešte povedať, že takéto vety v istých situáciách aspoň čosi hovoria aj o povahe ich autora.

Treba však dodať, že zatiaľ vety tohto typu používa len pomerne úzka vrstva používateľov nášho jazyka. Nemusíme sa preto asi obávať, že nám pribudnú aj ďalšie takéto „skvosty“, napríklad: *On sa rozhodol tak, ako sa rozhodol*. (citát z dennej tlače.) S dávkou fantázie vytvoríme ešte pár podobných: *Zjedol, čo zjedol. Priniesol, čo priniesol*. Verím však, že sa slovenčina celkom ľahko zaobíde aj bez takýchto vetných konštrukcií.

Ešte nedávno nám stačilo časovú lokalizáciu určiť napríklad spojením slov *pred piatimi rokmi*. V poslednom čase však istá spoločenská vrstva nášho obyvateľstva

sa to snaží zlepšiť a používa v hovorovom štýle konštrukciu vypožičanú z ruštiny *päť rokov nazad* (päť let tomu nazad). Ako vidíme, slovenčina to vôbec nepotrebuje.

Vlani v istom slovenskom denníku sme si mohli prečítať zaujímavý článok s nadpisom *Legenda rokov meruôsmych*. Autor si tu všimal udalosti na Slovensku v revolučných rokoch 1848 a 1849. Škoda iba, že ich tak nesprávne pomenoval. Konkrétne ide o radovú číslovku *meruôsme*. Číslovka *meru* je archaický výraz (a pocítoval sa tak už v Hurbanových a Štúrových časoch) a znamenal štyridsať. Ťažko zistíme, kedy a kto prišiel u nás ako prvý so slovným spojením *meruôsme roky*. Doslovne by to predsa znamenalo štyridsiate ôsme roky, lenže ktoré? Určite nie roky 1848 a 1948, ale rovnako nie ani roky 1748 a 1848. Sotva sa takéto nenáležité ustálené spojenie pokúsil ustáliť ako prvý niektorý historik, prípadne literárny vedec či jazykovedec. Citovaný nadpis mal byť takýto: *Legenda revolučných rokov 1848 a 1849* (prípadne 1848-49). Pôvodný nadpis – v novinách vôbec nie ojedinelý – má síce na prvý pohľad akoby istú patinu, ale po jazykovej i vecnej stránke je nesprávny.

Zdá sa že už konečne u nás dožíva barlička *tak*. Ešte nedávno takmer všetky odpovede na otázky televíznych a rozhlasových reportérov sa totiž začínali práve týmto slovom. Oživme si ich aspoň na chvíľu:

„Ako ste spokojní s výsledkom?“

„Tak mohlo to byť aj lepšie.“

„Čo plánujete v budúcom roku?“

„Tak musíme sa lepšie pripraviť.“

Myslím, že tieto poznámky môžu byť inšpiratívne aj pre učiteľov, a to najmä pre slovenčinárov pri učive z lexikológie, ale aj pri nácviku súvislého ústneho jazykového prejavu – a tým je aj každá žiacka odpoveď.

Ako vychovávať žiakov k publicistickej činnosti

DANA HUBAČOVÁ

Obdiv a láska k umeleckému slovu vzniká u detí tým, že im kniha otvára a približuje neznámy svet, osudy hrdinov s ich prehrou i víťazstvom, že ich upútava a vzrušuje akustickými efektmi, ako je rým, rytmus a melódia verša. preto sa už malé deti hrajú na spisovateľov, tvoriac vlastné veršičky a rozprávky. Niektoré z nich pokračujú v tejto tvorivej práci vo vyšších ročníkoch základnej školy a prejavujú literárne sklony i v tvorbe poviedok. Prirodzene, forma ich prejavov je neumelá, laická. Len zriedkavejšie cítime u niektorých zárodoky schopností umelecky precítiť a vyjadriť prírodné alebo spoločenské dianie, vlastné zážitky. Ak nájdú títo

jedinci záujem, podporu a povzbudenie u svojho učiteľa, vzrastá ich sebavedomie a túžba pokračovať v svojej záľube. A práve toto ocenenie z úst povolanej osoby predstavuje motor, ktorý poháňa mladého človeka pozorovať detailnejšie javy okolo seba, citovo sa zainteresovať do ich problémov, zbierať a formulovať myšlienky svojimi štylistickými prostriedkami.

Tvorivá mentalita týchto jedincov nás priviedla na myšlienku venovať sa systematickému výcviku v hlbšom poznaní charakteristických znakov **jednotlivých slohových útvarov**, aby sa prejavy týchto žiakov zdokonaľovali po formálnej a obsahovej stránke. Preto sme založili **krúžok literárnej tvorivosti**. Tu sme ozrejmovali všetky literárne žánre od rozprávok až po poéziu. Klasické ukážky z detskej literatúry nám boli predmetom analýzy, takže žiaci nadobudli pevné predstavy o téme, obsahu kompozícii a štýle jednotlivých literárnych útvarov. Potom sa už púšťali s veľkým oduševnením do vlastnej tvorby rozprávky, poviedky i poézie. Hodnotenie každej práce prebiehalo v diskusii za súčinnosti všetkých členov krúžku.

Postupne si žiaci vytvárali **objektívne kritériá pre hodnotenie**. Napríklad pri hodnotení rozprávky sa posudzoval tematický výber, myšlienkový obsah (boj dobra so zlom), kompozícia (expozícia, stupňovanie deja, vyvrcholenie, vyriešenie konfliktu) a napokon štýl (použitie plnovýznamových slovies, prirovnanie, metafora).

Do tvorivej činnosti sme zapojili aj žiakov piatej triedy. Ich výtvarné práce sa stali predmetom slovného vyjadrenia ich myšlienkovej a estetickéj stránky. Namalované výjavy a vymodelované figúrky citovo zaujali ich tvorcov, takže vedeli slovom vyjadriť, čo cítili pri ich tvorbe, čo chceli ukázať tým, ktorí ich budú prezerať. Časom sa náš krúžok rozrastal o nových členov a detských literárnych pokusov pribúdalo. Bol tu vhodný čas na **založenie vlastného žiackeho časopisu**.

Keď sme žiakom oznámili tento úmysel, radostných pripomienok z ich úst bolo neúrekom. Citujem aspoň niektoré: „*Osem rokov tu nič nebolo! Budeme mať aspoň čo robiť! Náš časopis je najlepší na celom Slovensku!*“ Koľko návrhov na názov časopisu sme od žiakov dostali. Napokon sa väčšina zhodla na názve Školáčik. Potom sa už rodila tvorivá práca žiakov 5.- 8. ročníka. **Obsah časopisu** navrhol hlavný redaktor za súhlasu redakčnej rady. Tak ako všetky časopisy prihliadajú pri zostavovaní obsahu k súčasným prírodným a spoločenským udalostiam i my sme sa pridali k tejto zvyklosti. Keďže práve nastala jar a blížila sa Veľká noc, námětov na zaujímavé vyplnenie prvého čísla Školáčika sa naskytlo v hojnej miere. pri výbere tém sme volili výchovné, poučné a zábavné motívy a snažili sme sa zachovať i pestrosť žánrov.

Na triednych schôdkach sme zadali žiakom vypracovať príspevky s konkrétnou tematikou. Úlohy žiakov tak zaujali, že sa na ne prihlásili v hojnom počte. pritom sme ponechali žiakom i vlastnú voľbu pri tvorbe príspevku. Učiteľ totiž nesmie zabraňovať rozletu detskej fantázie a zaujímať príliš kritické stanoviská k jej výplodom.

Príklady zadaných úloh:

- a) napísať rozprávanie o miestnych veľkonočných tradíciách, za tým účelom urobiť interview s najstaršími obyvateľmi v obci,

- b) zostaviť rozprávanie o súčasných veľkonočných zvyklostiach od Kvetnej po Veľkonočnú nedeľu,
- c) utvoriť verše o jarnej prírode,
- d) vyhotoviť správu o výsledkoch recitačnej súťaže žiakov školy,
- e) oboznámiť sa s prípravou veľkonočného baránka a opísať celý postup pri jeho pečení,
- f) zozbierať skúsenosti z maľovania kraslíc a zostaviť opis rôznych spôsobov zdobenia,
- g) zostaviť blahoželanie ku Dňu učiteľov,
- h) zozbierať ľudové porekadlá, príslovia a riekanky o jarnej prírode a Veľkej noci,
- i) urobiť interviews dvoma žiakmi, ktorí sa zúčastnili na súťaži Miss a Boy v Nitre,
- j) nakresliť vhodnú ilustráciu k príchodu jari,
- k) prispieť vtipmi, žartami a ilustráciami k vyplneniu poslednej strany časopisu nazwanej Hitparáda.

Obsah časopisu sme doplnili textami redakčnej rady. Bol to napríklad návod na liečenie rôznych neduhov v rubrike *Radíme, oznam obecného úradu o uskutočňovaní súťaže Beh oslobodenia, anketa o najobľúbenejšej piesni, vynálezy, aforizmy, horoskop, tajničky s cudzími slovami, hádanky s nemeckými číslami* a pod.

Nie menšiu starostlivosť sme venovali **výtvarnej stránke** časopisu. Redaktorka (učiteľka výtvarnej výchovy) s nevšednou trpezlivosťou upravila veľkosť a hustotu písma, rozloženie textov na stránkach časopisu. pri tejto práci uplatnila hľadisko krásy a príťažlivosti pre čitateľov. Ako učiteľka spolupracuje s tvorcami textov, ktorí ku kresleným a modelárskym výtvorom skladajú verše a iné vhodné texty. Takáto medzipredmetová spolupráca prináša dobré plody pre obidve strany. Výtvarníčka zauča aj deti do riešenia ilustračných problémov, aby v budúcnosti samy vedeli graficky a ilustračne upravovať strany ďalších čísel časopisu.

Do časopisu sme vložili **rôzne súťaže**, aby zostával stále stredobodom záujmu detí. na otázku „*Čo je pre teba Školáčik?*“ sme dostali milé odpovede. Napríklad: *Keď vidím svoje meno pod článkom, mám taký dobrý pocit a som šťastná.*

- Mama sa potešila, keď čítala moje meno.
- *Všetci u nás čítajú Školáčik. Čo by som robila, keby nebol časopis? atď.* Keďže sme nemohli v prvom čísle uverejniť všetky príspevky, sľúbili sme deťom, že budeme na ne pamätať v ďalších číslach, aby sme nezahasiili ich vzblknuté nadšenie. Radostnú náladu sme udržiavali žrebovaním vedomostných súťaží, zverejnením výsledku ankety o najobľúbenejšiu pieseň, ktorú sme reprodukovali žiakom cez prestávku na spríjemnenie chvíle oddychu. **Príležitostne sme sa vracali k textom pri niektorej učebnej látke.** Napríklad pri slohu boli žiakom vzory oznamu, správy v časopise dobrou pomôckou.

Mesiac máj poskytol veľa príležitostných námetov k naplneniu druhého čísla Školáčika. Rozsah časopisu sa rozšíril o nové tematické okruhy. Okrem vyjadrenia lásky a úcty k matkám zaujal väčší priestor časopisu **pohľad detí na dianie v obci.** Príspevky sa sústredili nielen na komentovanie verejných akcií, ale aj na fakty z histórie

obce, na opis zemepisnej polohy obce, na jej prírodné bohatstvo, na folklór a na vznik názvu Jedľové Kostolany. Žiaci zhromaždili údaje z obecnej kroniky, z farského úradu i z rozprávania pamätníkov. Z nazbieraného materiálu v slohových prácach zostavila redaktorka poučné texty. Žiaci sa však pozerali na svoju obec aj kritickými očami.

Vyjadrili svoje postrehy z úpravy obce, odsúdili znečisťovanie priestranstiev, ničenie verejných zariadení (telefónna búdka) a nabádali k zlepšeniu prostredia. Nezabudli aj na budovanie nových objektov, ako sú predajne potravín. Zo všetkých príspevkov cítif vreľý vzťah detí k svojej obci a snahu po náprave. Veršíkmi vyjadrili aj svoju lásku k domovine. Značná časť časopisu bola venovaná oddanosti a láske k matke pri príležitosti sviatku Dňa matiek. Okrem vrúcnych veršov, blahoželania adresovaného konkrétnym matkám a starým matkám v obci, zamyslenie sa nad utrpením Matky Božej pri ukrižovaní syna, žiačky uverejnili v časopise aj receptovú prípravu na slávnostnú hostinu pre svoje mamičky pri príležitosti ich sviatku. Okrem receptov na prípravu rôznych pochútok uviedli aj návod na prestretie sviatočného stola. V deň slávnosti potom uskutočnili samy celé pohostenie, pričom rozdávali mamičkám aj májový Školáčik.

Rozsah tohto čísla vzrástol o **nové témy**, ako je čítanie poviedky na pokračovanie, správa o výsledku futbalového zápasu medzi susednými školami (Jedľové Kostolany – Skýcov),

správa o výsledku Pytagoriády, o stolnom tenise a pod. Vyhlásená bola aj vedomostná súťaž nielen v ročníkoch 5 – 8, ale aj v ročníkoch 1 – 4 kvalitatívne odlišná náročnosťou úloh. Touto súťažou sa sledoval cieľ zainteresovať žiakov nižších ročníkov do textov časopisu. Žartovná časť zasa obsahovala rôzne hádanky, tajničky, kreslené žartovné scény.

V tomto školskom roku kráča náš časopis k vyšším métam nielen vzhľadom na **tematickú pestrosť**, ale aj používaním **náročnejších literárnych žánrov**, ako je umelecké rozprávanie o prírode, tvorba rozprávky, balady, fejtón, opis historickej exkurzie, opis spoločenského zariadenia.

Tematicky zostávajú naši autori pri svojej obci. Pranierujú nedbanlivosť pri jej akciách. Napríklad vo fejtóne o chodníku výstižne zosmiešňujú podujatie obecného úradu vybetónovať starý trávnatý chodník. Nový sa však zrodil s toľkými nedostatkami, že občanom neslúži.

Nová rubrika sa zameriava na predvianočné zvyky a pranostiky. Iná uvádza návod na ručné práce. V časopise nechýbajú ani potravinárske recepty a správy o účasti žiakov na rôznych podujatiach. Ozdobou tohto čísla sú vystrihnuté farebné jesenné listy s básnickým vyjadrením ako „pavúčia pieseň“. Čas plynie ako voda a na jeho ceste vyrastajú nové čísla Školáčika.

Záverom sa naskytuje otázka, **čomu vďačí naša škola za taký ohlas**, záujem a tvorivé úsilie žiakov, ktoré sa prejavuje v množstve literárnych pokusov v hľadaní správ o diani v obci, v kritickom pohľade na jej riadenie, v nevšednom záujme o históriu obce a o život občanov v dávnych časoch. Zdá sa, že naša koncepcia kráča po správnej ceste, keď venuje najväčší priestor v časopise príspevkom žiakov a nie vyučujúcich.

Takto získava mladých autorov, takto ich pripravuje na publicistickú činnosť v dospelom veku.

školačik

z obsahu
ŠKOLAČIKA

- MESIAC ÚCTY
- PRE ŠIKOVNÉ RUKY
- VAR VAREŠKA
- ČÍTANIE NA...
- ZVYKY A...
- FEJTÓN
- BLAHOŽELÁME
- A ZNOVA JE TU ŠKOLA
- PREKVAPENIE

J E S E Ň

Leto sa už skončilo,
lístie sa už sfarbilo,
nebo sa tiež zamračilo,
na zimu sa pripravilo.
Z polí mizne úroda,
slivky idú do suda.
Šarkany by lietali,
dáko sa im nedarí.
Medveď mrmle celý deň,
zhľadúva si požíveň.
Pripraviť sa na zimu
dá poriadnu námahu.
Potočik len tíško šumí,
spieva pieseň o jeseni.

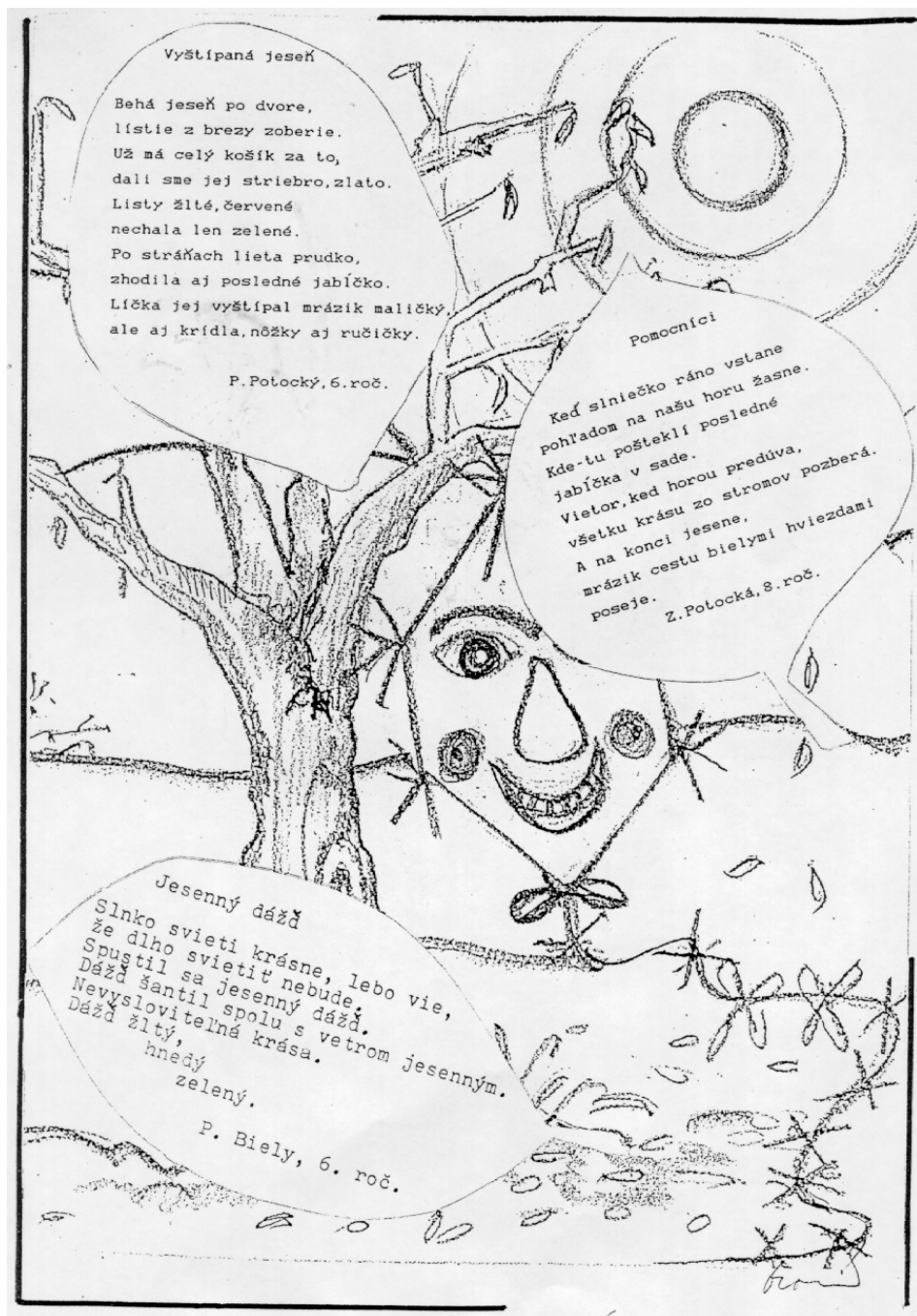
Vladimír Haspra, 5. roč.

Milí čitatelia!

Naša redakcia pre Vás pripravila novú rubriku, ktorá je venovaná pre ŠIKOVNÉ RUKY. Môžete si vyrobiť niečo pre seba, ale aj ako darček iným. Naučíte sa tu vyšívať, háčkovať, šiť, ale aj vyrobiť si niečo z úplne nepotrebného materiálu.

V tomto, ale aj v budúcich číslach uverejníme návody na krížikové vyšívanie. V dnešnom čísle to budú kvety: TULIPÁNY

Naša zlatá svadba

Dnešní uponáhľani ľudia si už málokedy nájdú čas, aby sa stretli, porozprávali sa, zaspomínali si. Nepíšu si listy ani blahoželania, radšej si ich zatelefonojú. O to príjemnejšie bolo vypočuť si na jednej oslave takéto pekne pripravené rozprávanie o vlastnom živote. Požiadali sme o dovoľenie manželov Krejčiovcov publikovať ho. (Nemali by sa takéto druhy rozprávania častejšie objavovať aj v škole?)

Dnes je tomu 50 rokov, čo sme si z lásky povedali naše rozhodné áno v chráme Najsvätejšej trojice v Bratislave, v nedeľu, 13. 4. 1947.

V ten deň pred päťdesiatimi rokmi bola krásna slnečná jarná nedeľa, práve taká ako dnes. Dnes sme sa tu zišli, aby sme spoločne oslávili zlatú svadbu.

Výročie našej svadby je vhodnou príležitosťou obrátiť sa trochu späť a zaspomínať si na to, čo sme spolu prežili. Všetko sa začína prvým stretnutím. Naše prvé stretnutie bolo u nás na Kolibe v Bratislave. Jedného septembrového popoludnia, keď som sa ako študentka vrátila zo školy domov, sedel u nás neznámy mladík. Ocko mi ho predstavil ako svojho známeho zo Zlatých Moraviec, ktorý študuje na lesníckej fakulte. Bol to štíhly, vysoký asi 23-ročný mladík, Ernest, ktorého volali Erno. Navštevoval nás častejšie a postupne sme sa zblížili. Po roku sa stal Enko mojou prvou a jedinou láskou. Naša študentská láska trvala päť rokov a boli to najkrajšie spoločné chvíle, tanečná, divadlo, vychádzky do parku, do lesa na Kolibe. Prežili sme ťažké vojnové roky vo dvojici a v láske.

Po ukončení štúdia lesníckej fakulty i vojenskej služby sme sa po Veľkej noci, v prvú nedeľu zosobášili a stali sme sa šťastnými novomanželmi. Na tretí deň som opustila otcovský dom, zamestnanie i moju Bratislavu a nasledovala som svojho manžela do nového, pre mňa neznámeho, prostredia do Gbelian pri Žiline, kde Enko nastúpil do svojho prvého zamestnania.

Ostali sme sami, ako dve siroty, odkázané iba na vlastné sily, schopnosti, vzájomnú pomoc a lásku. Boli sme bohatí na ilúzie do budúcnosti, ale chudobní na akúkoľvek finančnú pomoc. Povojnový nedostatok sme prijímali ako nevyhnutnú samozrejmosť, ktorá nás nútila ku skromnosti. Tešili sme sa z každej maličkosti, ktorú sme nadobudli spoločným úsilím. Začali sme žiť zo skromného jedného príjmu. Naším prvým domovom bol byt v Majlátovskom veľkom kaštieli, po vojne vydrancovanom. Studené veľké komnaty súce na tancovanie, ale nepraktické na skromné bývanie, boli našim prvým bytom. Proti všetkým mojim predstavám o spoločnom šťastnom živote bolo, že môj manžel ako lesný inžinier bol celý týždeň služobne vzdialený v Terchovej či Hasvelke alebo na Lutiších a ja som ostala sama. Cítila som sa veľmi osamotená v kaštieli medzi štyrmi stenami.

V lete však bolo veselo. Celé dva mesiace sme mali návštevy rodiny, vymenilo sa ich vyše dvadsať. Oni boli nadšení z komnát i z parku, ale ako spali a čím sa

prikryvali to už dnes neviem posúdiť. Prišla jeseň a v cudzom svete som pocítila ťaž zo samoty. Potešujúce bolo očakávanie nášho prvého potomka a príprava na príchod prvého člena rodiny na svet.

V Žiline sa nám 12. februára 1948 narodila naša prvá dcérka Vierka. Stali sme sa rodičmi a úloha mamičky ma plne uspokojovala a naplnila môj život novou radosťou a šťastím. V lete sme mali znovu plný dom návštev. V rámci reorganizácie sme sa 1. 10. 1948 sťahovali s 10-mesačnou Vierkou do nového domova do Orlového pri Považskej Bystrici. Orlové bol ešte väčší a studenší kaštieľ z doby Márie Terézie. Tu bolo lesné riaditeľstvo i byty – izby kaštieľa pre zamestnancov. Do glazúrovaných pecí sa kúrilo zvonka.

Nové zamestnanie, nový domov, nové podmienky, noví ľudia, nové nemalé starosti. Budúcnosť bola ani sila dravej rieky, ktorú nemožno zastaviť. Čo urobí biedny človek proti sile osudu, ktorá je tajomstvom života? Život musíš prijať taký, aký je i s ťažkosťami bez odmietania.

Na Vianoce roku 1948 prišla k nám z liečenia z Tatier Anka, moja sestra, a o mesiac porodila Valiku. Ostali u nás bývať – nemali ku komu ísť. Ja som už čakala naše druhé dieťa. O štyri mesiace sa nám v Žiline narodila naša druhá dcérka Katka. Naš dom ožil troma deťmi. Vierka bola 14-mesačná, Valika 4-mesačná a pribudla Katka, ktorá svojím nočným nárekom budila všetkých. Môj život bol úplne naplnený starosťou o tri malé deti, ktoré do troch rokov rástli spolu ako trojčatá.

Žiť v studenom kaštieli na prvom poschodí bez teplej vody, kúpeľne a práčky, nebolo ani jednoduché, ani ľahké. Môj život, môj svet bola iba starostlivosť o deti. Raz jedno, raz druhé i tretie ochorelo v studených múroch kaštieľa. No a leto? Leto bolo príťažlivé pre krásny park i bazén na kúpanie. V lete pribudlo do rodiny 6-10 detí, a tak bol u nás vždy letný tábor, kopa detí z rodiny. Ocko aj Anka chodili do práce do úradu, ktorý bol v kaštieli. Na obed chodili domov. Môj život sa obmedzil na starostlivosť o deti, prípravu stravy a somozrejme chod celej domácnosti.

Nie málo na mladú mamičku, i keď plnú lásky k deťom. Začali sme hospodáriť. Kúpili sme si kravu a chovali sme i prasiatka a kurence. Po vojne bolo všetko na lístky a veru mnohé veci, ako plienky pre deti, boli na prídela a načierno boli veľmi drahé. Nuž pre hospodárstvo sme potrebovali pomoc do domácnosti. Prišla ku nám Zuzka zo Zázrivej a v nej som mala pomoc i prateľku. Žiaľ naše prvé prasiatka uhynuli na červienku, a tak sme z ich masti varili mydlo na pranie. V Orlovom sme bývali dva a pol roka.

Nové reorganizácie, nové sťahovanie, nové prostredie, nové prispôsobovanie sa životu a jeho realite. 5. mája 1951 sme sa odsťahovali na Starovec pri Bytči. Bol to nový dom na samote, vedľa Váhu pri dedinke Mikšová. Kravičku a hospodárstvo sme si presťahovali. Išla s nami aj Zuzka. Anka s Valikou ostali v Považskej Bystrici, kde dostala garsónku i zamestnanie v Považských strojárňach.

Na Starovci sme bývali päť rokov do roku 1956. Vierka a Katka tu navštevovali prvú triedu a Vierka i druhú triedu. Tu nám štvorročná Katka vo februári spadla z lavičky pri kompe do Váhu a ocko a ja sme skočili sviatočne oblečení do vody, aby

sme ju vytiahli. Vďaka Bohu, že zdravotne som na to doplatila iba ja 6-týždňovým pobytom v nemocnici v Martine a ochrnutím nôh po pás. Vďaka Bohu, z ochrnutia som sa šťastne zázračne vyliečila. Ako následok mi zostal chronický zápal dutín. Zo zdravotných dôvodov sme sa po piatich rokoch zo Starovca sťahovali do Jelenca.

Jelenec, ockovo vytúžené miesto, kde chodil ku strýcovi Bélabáčimu z Moraviec. Jeho spomienky z mladosti ho sem pritiahli. Skúšky v živote človeka sú však neraz veľmi ťažké, a tie musí človek prežiť. Kým pre ocka bol Jelenec príťažlivý, pre mňa sa stal kameňom úrazu. Na Jelenec nemám milé spomienky, a predsa ako dar na potešenie uboleného srdca dostala som Martušku, moje tretie dieťa, ktoré sa mi narodilo v Zlatých Moravciach 16. 8. 1957. Bolo to 10 rokov po svadbe.

Rok po Martuškinom narodení sa ocko rozhodol stavať chatu na Počúvadle. Bolo to 1. mája 1958 a leto sme už strávili na chate. Počúvadlo a chata sa stali naším letným domovom a ostalo pre nás až podnes. Sem sme chodievali s deťmi aj z Nitry, kde sme žili 2 roky. Šťastie byť spolu s ockom nám akosi neprialo. Len čo sme sa presťahovali do Nitry, ocko bol služobne preložený do Bratislavy. Celé dva roky býval u brata Valéra a domov prichádzal iba v sobotu. Od jari do leta chodieval pracovať na chatu, v jeseni poľovačky a tak sme si ho veľmi málo užili. Veru nám veľmi chýbala i jeho pomoc, nemal nám kto kúriť. Ja som nastúpila v Nitre do zamestnania do školských služieb, kvôli prázdninám na chate a trom deťom, najmä tojročnej Martuške. V školských službách som ostala, i keď sme sa po šiestej sťahovačke vrátili do Bratislavy.

Konečne doma, konečne trojizbový byt v bytovke s kúrením a teplou vodou. Od veľkej radosti, že som sa vrátila domov po 15 rokoch sa nám za 9 mesiacov narodila štvrtá dcérka Evička. Vtedy mala Vierka 15 rokov, Katka 14 a Martuška 5 rokov. Vierka a Katka mi veľmi pomáhali, najmä keď som začala chorľavieť. Bez ich pomoci by som nebola schopná prežiť náročnú každodennú prácu v zamestnaní i doma. Ocko veľa cestoval a bol služobne vzdialený celé týždne i roky až po odchod do dôchodku, i to neskorého. Za tie roky, za ochotnú pomoc pri opatere Martušky a Evičky, keď som bola operovaná, i pri ťažkej sérovej žltacke, za ich pomoc vyslovujem Vierke i Katke vďaka a uznanie. Vďaka Bohu za všetko prežité.

Všetky štyri dcéry nám vyštudovali a stali sa zodpovednými v práci, ako mamičky i manželky a myslím, dobrými ľuďmi, dcérami, vždy ochotné vzájomne si pomôcť. Ocinko, jediný muž v rodine bol vždy s láskou doma očakávaný, dcérami obľetovaný, rešpektovaný a milovaný. Ocinko bol vždy hlavou rodiny, pracovitý, obetavý, pedantný, ľúbený a každým obdivovaný a nám závidený. Jeho výdatnú pomoc a prítomnosť doma v rodine sme pocítili až keď bol v dôchodku. Stal sa šéfkuchárom, hospodárom i šéfom rozrastenej rodiny (má už 20 členov) a pojmom, starkým, pre deti i vnúčatá. Vyvára a vypeká až dodnes vnúčatám doma, na chate i u Katky.

Rodina svojou súdržnosťou, porozumením i vzájomnou pomocou je naším spoločným nedobytným hradom doma i v lete na chate. Lúbime sa navzájom, dôkazom čoho je i Evičkin list zo dňa 3.1. 1997, ktorý bol zaslaný faxom z Gersbachu:

Milá mamička, dnes sa mi žiada veľmi pekne sa poďakovať za dar viery, ktorý si do nás od malička vštepovala. Veľmi mi to pomohlo prežiť i tieto dni a pozerat sa na

udalosti očami inými, ako tí, čo tento dar nemajú. Musí to byť pre nich veľmi ťažké a určite pociťujú beznádej. Mnohí sa nevedia ani pomodliť. Babina teraz chodí na omše i prijímanie a myslím, že i ona takto načerpá duševnú silu v osamotení.

Každý deň ďakujem za teplú posteľ, byt, pokoj a lásku i šťastie i ostatné dary, ktoré sme dostali do vienka a môžeme ich rozvíjať. Ďakujem i za Tvoj list a chcem Ti povedať, že Tvoje úsilie sa zúrodni vo viacerých generáciách. Najcennejšie však je, pokiaľ si to deti znútorňia a sami chcú odovzdané využiť.

Asi to je najväčší úspech rodičov, a tak si myslím, že to, o čo ste sa vždy ako rodičia snažili sa splnilo. Tolko je rozháraných rodín, či už rodičia, deti alebo súrodenci a také osudy, že naozaj nám majú ľudia úprimne čo závidieť.

Prajem Vám všetkým do nového roka hlavne pevné zdravie, šťastie, lásku, pokoj a hojné nebeské požehnanie. Nech sa nám všetkým spolu podarí radostne osláviť Vaše spoločné 50 výročie. Lúbime a bozkávame Vás a za všetko ďakujeme. Vaše deti.

Čo k tomu dodať, iba toľko, vďaka Bohu za dary viery a lásky, milosti i požehnanie, že semeno padlo do úrodnej pôdy a vydá mnohonásobný úžitok. Vo všetkých životných ťažkostiach si pomáhajte.

Veríme že z našich detí i vnúčať sú a budú čestní ľudia, veríme, že sa vždy spamätáte z omylov, zo svojich chýb a vrátite sa rýchlo z cesty späť k svojim najbližším. Veríme, že po celý život pochopíte cenu vzájomnej lásky, porozumenia a pomoci v rodine medzi najbližšími ľuďmi. Boh Vám v tom vždy pomôha. A my s ockom sme šťastní dnes, že sme splnili svoju životnú úlohu. Spomeňte si na nás v modlitbách i vtedy, keď už budeme spolu na večnosti. Lúbtte sa vždy a navzájom si pomáhajte, to je a bude naša najväčšia radosť.

Cíťte sa medzi nami dobre a príjemne, naši milí hostia, na našej zlatej svadbe.

INFORMÁCIE

Kniha o efektívnom čítaní

MISTRÍK, J.: Efektívne čítanie. Bratislava, Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 1996. 117 s.

Súpis monografií, vedeckých prác alebo učebných textov univerzitného profesora Jozefa Mistríka, doktora vied, a ich tematické zameranie svedčí o výnimoč-

nom vedeckom formáte a súčasne popularizačných dispozíciách tohto autora. Najjednoduchším dôkazom sú tituly jeho bibliografie len z ostatného desaťročia: skriptum *Vektory komunikácie* (1990), *Encyklopédia jazykovedy* (zostavovateľ — 1993), *Rečnické umenie* (1994), pre stre-

doškolákov *Gramatika slovenčiny* (1994), *Moderná slovenčina* (3. vyd. — 1995), *Kurz grafológie* (1995).

S vročením 1996 sa objavila v knižnej produkcii vydavateľstva Veda monografia, ktorá je výsledkom zextenzívneho autorovho vedeckého aj osobného zaujatia otázkami textu, zákonitostami jeho tvorenia, ale tiež jeho teoretickej interpretácie a jej aplikácie v praxi, z ktorej práve pedagogická týmto otázkam všeličo dlhuje. Kniha sa volá *Efektívne čítanie*. Učiteľom, samozrejme nielen slovenčinárom, s ambíciami inovačného a tvorivého vyučovania ponúka celý rad rád, metód a inšpirácií na prácu s vecným textom. Totiž vecný text akoby bol eliminovaný z hodín literatúry v prospech umeleckého a z ostatných vyučovacích hodín zase na škodu samotného žiaka i učiteľa.

S obsahom a cieľom knihy adekvátne korešponduje úvodné motto od F. B. Verulamského: „Niektoré knihy treba len ochutnať, iné jednoducho prežrieť, no iba málo kníh treba dobre požiť a potom aj stráviť.“ Recenzovaná publikácia je z tých, ktoré nestačí ochutnať. Jej chuť je vzrušujúca – určite ju zintenzívni aj nevyprchávajúca vôňa po *Rýchľom čítaní* (SPN 1980, 1983) — a sýty obsah racionálne stráviteľný.

Kompozícia knihy je sukcesívna, tvorená postupným priradovaním kapitol, eventuálne členených na menšie podkapitoly, a rámcovaná tradičným úvodom a niekoľkými slovami na záver, ktoré môžu byť pre čitateľa tejto knižky i úvodnými. Dôvodom, pre ktorý sa autor rozhodol napísať vlastne metodickú príručku o efektívnom čítaní, bola snaha pomôcť zdolávať tlak času a bo-

hatých informácií v živote a práci študentov, učiteľov, vedeckých pracovníkov, novinárov, skrátka všetkých, ktorí akýmkoľvek spôsobom získavajú alebo rozširujú získané informácie.

V kapitole *Čo je čítanie* si skúsený a vzdelaný čitateľ potvrdí utvorenie klasickeho, ale úzko chápaného pojmu čítania zo školských lavíc ako uvedomenie si tvarov písmen a ich skladanie do slov a vetných celkov. Súčasne si uvedomí širšie chápanie čítania ako uvedomenie si písmen v širších súvislostiach, čiže v textoch a kontextoch, ba aj v kotextoch. Autor zdôrazňuje, že čítanie je nielen uvedomenie si znakov písmen, podoby slov, ale tiež vnímanie obsahu týchto slov v texte. Rozlišuje preto vizuálne čítanie (čítanie písmen očami) a rozumové čítanie (čítanie s rozumom) [s. 9]. Vzťah textu, kontextu a kotextu ilustruje autor na procese tkania alebo pletenia, pretože slovo text má pôvodne ten istý základ ako slová textil, tkať či tkanina.

Vstup slova do textu sa tak realizuje pridaním ďalších slov a spájaním sa s nimi vo vetách. Spojením s ďalšími vetami prechádza text do kontextu, ktorý širšie rozvíja základný text, alebo sa text vyvíja v kotexte. Za kotext autor považuje „informáciu, ktorá sa nerealizuje verbálne a ani vizuálnymi prostriedkami, ale iba na základe okolností, ktoré sú v konkrétnej situácii evidentné, samozrejme, teda obsah, ktorý stojí kdesi mimo fyzikálnych hraníc textu i kontextu“ [s. 10]. Čítanie moderných textov, ako sú rôzne nápisy, reklamy, verejné vyhlášky či tabule, závisí od kontextov a kotextov, ktoré sú práve také dôležité ako základný text. Aby ta-

kéto rýchle moderné čítanie nebolo porvchné, J. Mistrík popri opore o kontext alebo kotext akcentuje pri vnímaní a osvojovaní si obsahu uplatňovanie vlastnej inteligencie a bystrosti.

Proces čítania sa teda zdá ako veľmi jednoduchý len navonok. Jeho podstata a činitele — zákonite tými základnými sú autor a čitateľ — sú zložité. Mistríkov text, a nielen v tejto jeho knihe, potvrdzuje autorovu vlastnú tézu o hĺbke čitateľovho záujmu, ktorá je primárne daná typom autora a jeho vyjadrovacou schopnosťou. Celý text príručky má nielen prehľadnú kompozíciu, ale tiež všeobecne prístupnú a zreteľnú štylizáciu, čo čitateľovi umožňuje synchronnú verifikáciu textu knihy.

O základných spôsoboch a princípoch vlastnej techniky čítania vecnej literatúry — výlučne v jej textoch možno hovoriť o funkčnosti rýchleho čítania — sa čitateľ dočíta po kapitolách venovaných opisu základných jednotiek písomných prejavov (od písmen cez slová, vety až po samotné texty). Čitateľ sa dozvie veľa nevšedných informácií napr. o veľkosti a rodoch (žánroch) a rodiach písma, ktoré sa využíva pri tlači rôznych typov textov a celých kníh, o zvukových, generačných alebo slovnodruhových vlastnostiach slov a ich funkciách v textoch, o rozdielnych častiach vety a ich úlohách pri recepcii textu, o zákonitostiach kompozície textu ako najvyššej jazykovej jednotky, na úrovni ktorej sa realizuje skutočné dorozumievanie. Učítelia určite zefektívnia svoje čítanie na stránkach venovaných dyslexii čiže neschopnosti naučiť sa čítať. Autor pripomína, že dyslexia sa týka iba čítania detí, netýka sa rýchleho čítania, pri ktorom sa čítajú

už nie písmená a slová, ale celé vety či odseky.

Pútavosť a štylistickú ukážkovosť osvedčuje autor viacerými konkrétnymi porovnaniami alebo obrazmi, napr.: „Titulok (názov, nadpis, záhlavie) je krstným menom textu. Titulok je hlavná brána do textu, a čitateľ nemôže ísť bočným vchodom“ [s. 49]. Alebo: „Odseky sú ovocím jedinej odrody, zatiaľ čo kapitola je ovocím z viacerých odrôd — pochopiteľne, toho istého druhu“ [s. 50].

V kapitolách o jednotlivých technikách čítania sa autor sústreďuje na „technológiu“ textu, a tak čitateľovi umožňuje jeho sprievádzanie. V tejto časti knihy uvádza aj konkrétne metodické cvičenia, napr. na zväčšovanie zrakového rozpätia oka [s. 55-58]. V algoritme efektívneho čítania [s. 58-62] autor čitateľom konkrétne radí, ako odstraňovať zlé návyky pri čítaní. Ide o zásady, komplex ktorých by hotový čitateľ mohol získať počas školskej dochádzky: nepohybovať hlavou, len očami; nepohybovať nohami a mať ich v tupom uhle; krátke texty čítať na jeden raz; pri čítaní podčiarkovať dôležité miesta; označovať si dátum čítania; robiť si poznámky a výpisky; vytýčiť si cieľ čítania — čo alebo koho v texte hľadať. Kolko našich maturantov alebo študentov vysokých škôl, resp. aj ich absolventov (!) berie prirodzene, automaticky a zákonite do ruky s knihou aj viacfarebné ceruzky, poznámkový blok, pravítko...?! Ešte výhodnejšie, praktickejšie a aj rozumnejšie (=efektívnejšie) je vpisovanie poznámok priamo do alebo k textu v knihách či skriptách, lebo tu je pri texte aj príslušný kontext alebo kotext.

J. Mistrík vydeľuje a charakterizuje šesť techník rýchleho čítania: orientač-

né, kurzorické, selektívne, ruptúrovité, rekreačné a kombinované čítanie.

Orientačné čítanie využívame, keď chceme získať základné všestranné informácie o knihe. Ponúkajú ich jej okrajové časti: titulok, meno autora, text záložky na obálke, copyright, mená recenzentov, príp. vedeckého redaktora, tiráž, obsah, osobný a vecný index, bibliografia, doslov, záver, zhrnutie (resumé). Orientačné čítanie nám trvá teda iba niekoľko minút a podľa autora „nejde v pravom zmysle o klasické čítanie, ale o prezeranie údajov. Je to takpovediac čítanie postojacky“ [s. 66]. Osvedčuje sa tiež pri čítaní novín, ich prezeraní s cieľom rýchlo nájsť neobyčajné a neočakávané správy.

Vyššiu čitateľskú zručnosť a čítaciu techniku vyžaduje kurzorické (diagonálne) čítanie. Jeho zmyslom nie je dopodrobna zvládnuť problematiku textu, ale získať čo najviac rozličných informácií. Napomáha ho Mistríkovo spoznanie štylistiky odseku, ktorého prvá veta má najväčšiu informačnú nasýtenosť. Analogická s metódou čítania začiatkov odsekov je metóda čítania jednej polovice vety, čo zase súvisí s významovým členením vety na východiskovú a jadrovú časť.

Na schopnosti postrehnúť a vyčleniť najzávažnejšie časti textu je založené selektívne (blokové) čítanie. Jeho riziko je v tom, že nedostatočne zbehlý čitateľ nemá intuitívnu istotu v preskakovaní nepodstatných častí textu. Ich hodnotu sa naučíme vypozerovať na základe kontextu. Kým pri kurzorickom čítaní hľadáme niečo nové, pri selektívnom čítaní hľadáme už určité veci.

Protikladom kurzorického čítania je ruptúrovité čítanie. Využívať by sme ho

mali najmä pri štúdiu, keď nám nejde len o získanie čo najväčšieho množstva informácií, ale aj o ich intenzívne spracovanie, analýzu a uvažovanie, pri čom sa treba aj zastaviť a meniť tempo čítania. Autor v tejto kapitole logicky uvádza zásady práce s knihou, vysvetľuje funkcie excerptov, konspektu, anotácie, rešerše, referencie, excerpacie, digestu. Len kombinácia techniky ruptúrovitého čítania s uvedenými metódami spracúvania textu robí z tejto techniky v pravom zmysle slova efektívne čítanie.

Čítame nielen preto, aby sme získavali nové informácie, ale aj preto, aby sme si oddýchli. Vtedy čítame najmä umelecké texty, ktoré v nás vyvolávajú estetické zážitky a umožňujú relaxovať. J. Mistrík toto čítanie označuje rekreačným, a to aj preto, že „čítajúci si neuvedomuje reálny čas a stráca kontakt aj s reálnym prostredím, v ktorom ako fyzikum existuje“ [s. 89]. Na rekreačné čítanie sa môže zmeniť náučné alebo informačné čítanie. Platí aj opak, že rekreačné čítanie prejde do kurzorického alebo ruptúrovitého, ak umeleckú literatúru prijímame ako vecnú. O čistej technike čítania možno málokeďdy hovoriť. Textu ako zložitého fenoménu sa aj zložito zmocňujeme tým, že spôsoby čítania často kombinujeme a striedame, k čomu J. Mistrík dodáva: „Pri čítaní spôsob nie je cieľom, ale iba cestou k dosiahnutiu cieľa“ [s. 90].

Za jednotlivé techniky čítania autor priradil ešte poznámky k testovaniu a nácviku rýchlosti čítania, o skrytých úskaliach pri čítaní, ktoré predstavujú niektoré jazykové jednotky v texte, ako napr. paronymá, homonymá, antonymá aj synonymá, o interpretácii textu, o úlohe pozornosti

a pamäti pri čítaní, o exaktnom meraní čitateľnosti textu či o čítaní špeciálnych druhov písma, vrátane poznámok o daktylotickej komunikácii a posunkovej reči. Proporčne a funkčne na stovke strán toto všetko dokáže len autorská osobnosť s bohatými nielen vedecko-teoretickými poznatkami z lingvistiky a najmä teórie textu (štylistiky), ale aj skúsenosťami z aplikácie svojich výskumov v pedagogickej

praxi, rečovej komunikácii vôbec, zvlášť v rétorike, umeleckom prednese, a v komunikácii nepočujúcich.

Kniha J. Mistríka bežnému čitateľovi ukazuje, že čítanie je moderný spôsob komunikácie medzi autorom a čitateľom. Čitateľovi-učiteľovi a študentovi zasa pripomína, že učenie nemožno oddeliť od čítania a že proces čítania je súčasne procesom učenia.

Ivan Očenáš

Jičín – mesto pohádky

Po prvý a zatiaľ aj posledný raz som pobudla týždeň na 5. ročníku tohto prekrásneho podujatia a už je tu 7. ročník (29.9. – 5. 10. 1997) s pozvánkou, ktorá je výtvarne o niečo chudobnejšia ako predchádzajúca, ale obsahovo je rovnako bohatá a vtipná. Má opäť veľa organizátorov a sponzorov a patronát UNESCO.

Ústredné heslo festivalu znie: *Hlavně nesmí býti smutno... Přijďte pobejt...* (funkčne využité nárečie). Každý deň programu je v tomto duchu uvedený citátom z niektorého autora novodobých rozprávok, napr. Hopsa, hejsa, hopsa, píšu báseň pod psa (J. Žáček), Do kopce pěšky, z kopce s koloběžkou (J. Werich), Takový velký král, a sedí na holém stromě jako sojka (M. Kubátová), Tohoto mimořádně urostlého mamuta zakoušl zde tento nenápadný pes (M. Macourek) a nakoniec ľudová múdrosť Všechno má svůj konec a jitnice tři.

Program je tradične prebohatý, napríklad: sprievod masiek, minisympó-

zium Humor v rozprávke, kolokvium Gamblerství, Divadlo vo výchove, chrámový koncert, literárna súťaž za prítomnosti známych hercov H. Maciuchovej a J. Kanyzu, tradičný jazz, diskotéka s rádiom Červená hora, podvečer s ľudovou piesňou, súťaž pre rodičov s deťmi, krst knihy, ohňostroj a vystúpenie L. Bílej a vystúpenia detských divadiel a súborov, ktoré ani nemožno porátať, veď program sa začína o 8,30 a trvá do neskorého večera.

Sprievodnými podujatiami počas týždňa sú: výstava hračiek, fanfáry zo zámockých okien, celoštátny seminár Dramatická výchova v škole, vernisáž sôch, ktoré vytvorili študenti fakulty výtvarných umení JUT Brno pre mesto Jičín, Pohádkové noviny, bábkové divadlo, divadelné nocturno a výstava vydavateľstva Albatros.

Aj keď tam nebudem, moje spomienky budú s nimi, želim im pekné počasie.

Natália Ihnátková

SARČ – IRA

8. september – Medzinárodný deň gramotnosti

Medzinárodná asociácia pre rozvoj čítania International Reading Association (IRA), ktorá vznikla v r. 1956, je profesijná organizácia zacielená na všestranný rozvoj čítania a gramotnosti. Vo vyše 90-tych krajinách sveta združuje okolo 1300 rád a národných asociácií – jednou z nich je aj naša Slovenská asociácia pre rozvoj čítania (SARČ).

Jednou z mnohých aktivít IRA je Medzinárodný deň gramotnosti – International Literacy Day, ktorý sa oslavuje každoročne 8. septembra. Od roku 1965 je sponzorovaný organizáciou UNESCO. Tento sviatok je spojený s udeľovaním medzinárodných cien a čestných uznaní inštitúciám a jednotlivcom za najlepšie výsledky v boji proti negramotnosti. Sprevádzajú ho medzinárodné, ale aj regionálne slávnosti,

programy v rozhlase a televízii atď. (napríklad v roku 1995 sa oslavy konali v Číne v súvislosti so 4. svetovým kongresom o žene). Každá asociácia dostáva z centra IRA k tomuto dňu blahoprajný list.

Keďže Medzinárodný deň gramotnosti súvisí so začiatkom školského roka, mnoho učiteľov využíva tento zvláštny deň na zdôrazňovanie dôležitosti vzdelávania v živote detí aj dospelých. Mali by sme sa aj my pripájať k tejto oslave.

I Touch the Future – Dotýkam sa budúcnosti.

I Teach. Učím.
(Christa MC AULIFFE)

Natália Ihnátková